

A tehetségazonosítás és -fejlesztés komplex lehetőségei

© DURÓ Zsuzsa

Hubay Jenő Alapfokú Művészeti Iskola, Budapest

tehetseg@durosuzsa.hu

A tehetségfejlesztés a nevelési intézményekben folyó nevelő-oktató munka kiemelt feladata. A tehetségígéretes gyerekek diagnosztizálásához elengedhetetlenül szükséges tudással, képességekkel sajnos nem rendelkezik minden pedagógus. Ezért fontos olyan ismeretekkel, tudásanyaggal felszerelni őket, melyek segítségével hatékonyan el tudják dönteni, kik a magasabb szintű fejlesztésre alkalmas tanulók.

Az azonosítást követően szükséges az egyéni differenciált képességfejlesztés, a gazdagító, dúsító programba történő bevonás, az erős oldal erősítése, a gyenge oldal felzárkóztatása, a folyamatos nyomon követés, illetve a szülők, pedagógusok részére a tanácsadás.

A tehetséggondozás magába foglalja a személyiségfejlesztést is, amely meghatározó a folyamat sikeréhez vezető úton. Speciális módszerek, eszközök gyakorlati alkalmazásával hatékonyan tudjuk kibontakoztatni a gyerekek átlagosnál magasabb szintű képességeit.

A Génium program keretein belül, a Hubay Alapfokú Művészeti Iskolában létrehozott, kiválóra akkreditált és mára már térségi feladatokat is ellátó Hubay Tehetségpont komplex, az országban szinte egyedülálló tehetséggondozó munkát végez. A szülők, pedagógusok visszajelzései alapján elmondhatjuk, hogy a programban részt vevő gyerekek jelentős fejlődést mutatnak. Szignifikáns változás tapasztalható a részképességeik területén, a tudástranszfer megvalósulásával az iskolai teljesítményükben. Ezek mellett a szülők, pedagógusok rendszeresen beszámolnak a gyerekek személyiségében megnyilvánuló változásokról is: együttműködőbbek, motiváltabbak, önértékelésük pozitívabb, stb.

A Hubay Tehetségpont céljai, alapításának körülményei

Az oktatással foglalkozó szervek, szakemberek közül egyre többen látják be: a jövő kiművelt nemzedékeinek érdekében szükséges a tehetségek felismerése, felkarolása, kibontakoztatása. Ezzel a céllal alakult meg a Hubay Tehetségpont is, mely 2008 májusában került regisztrálásra. Ennek előzménye a XV. kerület képviselő-testületének 2004 októberi azon döntése volt, mely a kerület tehetséggondozó központjaként a Hubay Jenő Alapfokú Művészetoktatási Intézményt jelölte ki. Az azóta eltelt időben az intézmény a kerületi tehetséggondozás szakmai és módszertani központjává vált. A regisztrálást követő időben sok erőfeszítést tettünk, hogy intézményünk a kerület határait átlépve regionális tehetségpontként is működjön. E célunkat el is értük, amit az akkreditációs eljárás során, 2010. októberében kiérdemelt "Kiváló" minősítésünk is bizonyít.

A Tehetségpont hatóköre

A tehetségpont kezdetben a főváros XV. kerületében fejtette ki tevékenységét. A kerületi általános iskolákkal és óvodákkal tartottunk fenn szoros kapcsolatot. A pedagógus kollégák javaslatait figyelembe véve végeztünk méréseket a tehetségígéretes gyerekek körében, akik közül a legjobbaknak lehetőséget biztosítottunk a foglalkozásainkon való részvételre. A tehetségfejlesztő foglalkozások sikeréből bátorságot mérítve, hiánypótló jelleggel a Hubay Tehetségpont tevékenységének a környező településekre történő kiterjesztését tűzte ki célul, amit el is értünk. A tehetségpont működésének regionális szintre emelésével ráirányíthatjuk tágabb környezetünk figyelmét az intézmény munkájára, tovább növelhetjük kerületünk jó hírnevét. A regionális tehetséggondozó rendszer kidolgozását a régióban dolgozó pedagógusok - s általuk a szülők - szerteágazó tájékoztatásával indítottuk. Ezt követték az érdeklődő pedagógusoknak tartott fórumok, továbbképzések. A tehetségfejlesztés és -gondozás, a tehetséges gyermekek szűrése, a tehetség mérése iránt érdeklődő pedagógusok részére intézményünkben tanfolyamokat, akkreditált pedagógus-továbbképzéseket indítottunk.

Tevékenységünk során felmerülő feladatok

A tehetségfeltárás, kiválasztás, speciális gondozás, valamint a gyermekek továbbhaladásának menedzselése rendszerszerűen egymásra épülő - az egyes iskolák lehetőségeit meghaladó - feladatokat jelent. A tehetséggondozás a felnövekvő generációk értékeinek, kompetenciáinak maximális kibontakoztatását szolgálja. Nemcsak a tehetségek folyamatos feltérképezését és fejlesztését jelenti, hanem a személyiség egészének megnyitását is. Ez a tevékenység-együttes sokszor kinövi a tanórai struktúrák kereteit. Ezért délutánonként, illetve hétvégi foglalkozások keretében gazdagító, dúsító, programok keretében valósulhat meg. Ezen tevékenységek sikere a szülők segítő munkája nélkül elképzelhetetlen lenne, pedagógus-társaink részéről pedig új, innovatív módszerek elsajátítását igénylik.

A tehetségnevelés fontos feladata többek között a nyitott, rugalmas, önállóan gondolkodó, merészen vállalkozó, életkedvvel teli embertípus kiművelése. Mindez azt is jelenti, hogy szabad teret és lehetőséget kell biztosítani az iskolák megalapozott kezdeményezéseinek ott, ahol az iskolavezetés és a testület hozzáállása ezt biztosítja. A tehetségkutató és -gondozó munkának anyagi támogatásra van szüksége, hogy színvonalas alkotóműhelyek alakulhassanak ki. A tehetséges gyerekek felkutatását, a tehetségfejlesztést, tehetséggondozást intézményünk fontos feladatának tekinti, ezért dolgozta ki tehetségfejlesztő programját.

A Hubay Tehetségpontban jól összeszokott szakembergárda végzi a fejlesztő munkát. Tehetségdiagnosztizálást is végzünk az épület falain belül, valamint igény szerint a kerület, a közeli kerületek és környező települések óvodáiban és iskoláiban.

Hubay Tehetségpont konkrét programjai

A tehetséggondozó munkába bevont óvodás, általános iskolai korosztályra fókuszálva a tehetségígéretesnek tartott tanulók leginkább a drámajáték-kommunikáció, matematikai-logikai és a komplex művészeti kompetenciák körében, a gyakorlati ismer-

tek esetében a sakk mint sport, játék, művészet és tudomány, valamint a balett tevékenységi körében tevékenykednek. A tehetségpont szombatonként megtartott gazdagító-dúsító programjai mind ezt a célt erősítik. A gyerekek és szüleik körében nagy népszerűségnek örvendő foglalkozások: Sakk, Észpörgető (matematikai logika), drámajáték, képzőművész kör, társasjáték, balett, kreatív építészet.

A sakkoktatás a gazdagító-dúsító tehetséggondozó program keretében a táblajáték képességfejlesztő hatásait kihasználva juttatja el az óvodásokat és a kisiskolásokat képességeik magasabb szintjére. A programot alátámasztó kutatás eredményeire támaszkodva épült fel a foglalkozások menete. A gyerekeket tanító pedagógusok egyöntetű véleménye, hogy a sakk jó hatással van azon képességek fejlődésére, melyek a tanulási-tanítási folyamatban elengedhetetlenül szükségesek. (Analizáló-szintetizáló képesség, emlékezet, figyelem, produktív képzelet, problémamegoldó gondolkodás, elvonatkoztatás, kombinatív képesség, stb.). Nevelési szempontból is hatékony a sakk, hisz önuralomra, kitartásra, a siker és kudarc elviselésére, lényeglátásra, szabályok betartására, fegyelmezett viselkedésre, pontos munkavégzésre, stb. nevel.

A ma már két korcsoportban elérhető tehetségfejlesztő programjainak sorában a kezdetekkor az "Észpörgető" fantázianevű foglalkozásoké volt az úttörő szerep. Ezen fejlesztő foglalkozás fő profilja a matematikai logikának a problémamegoldó gondolkodás általi fejlesztése. Ezen felül a versenyekre történő felkészítést is szolgálja gyakorló feladatok végzése folytán. A foglalkozásokon részt vevő óvodás és iskolás korosztály nagy többsége sikerrel szerepel a kerületi versenyeken, de értek el sikereket budapesti megmérettetésen is. A napjainkban rendkívül fontos és szükséges képességek (pl. rendszerező képesség, következtetési képesség, logikus gondolkodás képessége) fejlesztését segítik elő a rendelkezésünkre álló eszközök és fejlesztő játékok. A foglalkozásokat vezető pedagógus rendszeres visszajelzést küld a tanulóknak és a szülőknek a program során elért eredményekről, a feladatok megoldási szintjéről.

Programjainkat nagy mértékben színesítik a kommunikációs-drámapedagógiai foglalkozások is. Innovatív, modern, gyermek-közeli légkörben, magas szintű programokkal folynak a foglalkozások. Szituációs játékok, kommunikációs gyakorlatok, helyzetgyakorlatok, bábjátékok segítségével fejlődnek a tanulók azon képességei, melyek a napjainkban oly fontos szociális és személyes kompetenciák fejlődéséhez elengedhetetlenül szükségesek. Fejlődik a gyermekek együttműködési készsége, kommunikációs megnyilvánulásai.

A komplex képzőművészeti tehetséggondozó kör már hagyományosnak mondható programja újszerű tematikát dolgozott ki. A foglalkozás célja, hogy az óvodai, iskolai nevelésre-oktatásra építve a tanulók látásmódja, érzékenysége, érdeklődése még nyitottabbá váljon az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezet iránt. Nyitott szemmel, figyelmesen járjanak, vegyék észre a változásokat, lássák meg a természeti és ember alkotta szépségeket, becsüljék meg az értékeket - s mindezt próbálják meg alkotásaikban kifejezésre juttatni.

A társasjátékok a rövid- és hosszú távú memória fejlesztését szolgálják, a figyelem-koncentráció, figyelem-megosztottság, logikus gondolkodási képesség, az együttműködési és a szociális készség fejlesztésében töltenek be fontos szerepet. A balett-foglalkozásokon a harmonikus mozgás, a szép tartás, a testi egészség fejlesztése kerül előtérbe. A mozgáskultúra mellett fejlődés tapasztalható a gyerekek ritmusérzékében, zenei kultúrájában, önfegyelmében, önértékelésében is.

2012 tavaszától kreatív építészeti foglalkozásokat indítottunk kísérleti jelleggel. Ezen foglalkozásokon a gyerekek megismerkedhetnek az építészeti formákkal, lehe-

tőségekkel, saját élményeket szerezhettek. Az oktatók építészek, a szakma elismert művelői, akik célul tűzték ki, hogy erősítik a rugalmas gondolkodást, az ötletgazdagságot, a fantáziát. A szakkör sikerességére felfigyelt a Magyar Építész Kamara is és ebben a tanévben Építő játékok címmel színes, impozáns könyvet adott ki, melyben a Hubay Tehetségpont kreatív építészet foglalkozások menetét, a gyerekek előre haladását mutatja be sok képpel. A könyvet ünnepélyes keretek között a szülők részvétele mellett a kerület polgármestere mutatta be és adta át a foglalkozás vezetőinek és a résztvevő gyerekeknek a Tehetségpont dísztermében.

A foglalkozások rendszere

A komplex tehetségfejlesztő foglalkozások szombatonként 9-től 12 óráig, nem a nevelési-oktatási intézményekben megszokott rend szerint történnek. Munkatársaink nagy szeretettel foglalkoznak a kis tehetségekkel. Családias hangulatban, minimális kötöttséggel folyik a munka. Ennek ellenére a foglalkozásvezetők nem kényszerülnek a folyamatos fegyelmzésre. A gyerekek örömmel jönnek a Tehetségpontba. Szüleik elbeszélése szerint még a hétfégi időpont ellenére is az egyéb - korosztályuk által egyébként igen kedvelt - elfoglaltságok (pl. tévzés, videózás, számítógépes játékok) helyett inkább a tehetségpont programját választják a gyerekek. Ez a tény igazolja elképzelésünk helyességét, így hosszútávon is biztosítja a gyerekek részvételét foglalkozásainkon.

Végül a sok közül egy szülői visszajelzésből szeretnék idézni néhány sort. Ha semmi más alapján nem is, de az ehhez hasonló levelek alapján elmondhatjuk: jó úton járunk.

„Kedves Zsuzsa!

..... Itt ragadom meg az alkalmat, hogy köszönetet mondjak a munkátokért. Tegnap voltam farsangon Zsófiival és a tavalyi évhez képest összehasonlíthatatlan viselkedésbeli különbséget figyelhettem meg. Mivel tavaly még voltak beilleszkedési és viselkedési problémái (és ez volt a legnagyobb, megoldhatatlan probléma Zsófiival), az idén örömmel tapasztaltam, hogy remekül illeszkedett a gyerekcsapatba, a közös játékokban önként és örömmel vett részt, a gyerekek elfogadták és már nagyon "vált szeműnek" kell lenni, hogy a gyerekcsoportból külső szemlélő, rövid megfigyelés után a viselkedése miatt kiemelje és "furcsának" minősítse.

Nagyon örültem ennek, fantasztikus fejlődés. Azt hiszem, egyértelműen a társasjáték és a drámafoglalkozások segítettek. Köszönöm neked és kollegáidnak! Üdvözlettel:

.... Gabi (... Zsófi anyukája)”